РІДНИЙ КРАЙ

Українська часопись, виходить у Київі що-тижня.

1908 р. **Число 16.** **30 Квітня.**

Передплата приймається у Київі, в конторі „Рідного Краю“, на Маріїнсько-Благовіщенській ул., № 97.

Передплата від 1го Січня до кінця року **4** карб., з пересилкою; окроме число **8** к. Заграницю **6** карб. Окромі числа за границею по 10 коп.; на вокзалах залізниць по 10 коп.

За переміну адреси треба платить **20** коп

За оповіщення в „Рідному Краю“ після тексту треба платити за один рядок (стрічку) колонки петіта **15** коп. Спереду тексту плата двоє, за поміщення оповістки вдруге, втретє—дешевше.

Листи і рукописі треба засилати по адресі: Київ, редакція „Рідного Краю“, Маріїнсько-Благовіщенська улиця, № 97.

Рукописі мають бути написані правописею „Рідного Краю“ і тільки з одного боку листа.

По потребі, редакція скорочуватиме і виправлятиме рукописі.

До кожної рукописі має бути приложено підпис авторовий і його адреса.

Не прийняті до „Рідного Краю“ праці вертаються авторам за їх кошт, а як не будуть взяті з редакції **2** місяці, то знищуються.

Вірші й инші дрібні речі не вертаються зовсім.

Зміст: Недокінчений з'їзд. Державна Дума. Вісті. На Вкраїні. Вірш—*Павла Мазюкевича.* В Галичині. Вірш—*П. Гая.* Чужинець (Нарис) Сватоплука Чеха, переклад—*О. К.* Вірш з Сватоплука Чеха—(Переспів—*О. Пчілки)* Перерід—*О. Русова* Вірш—*Олекси Діхтяря.* Чим допомогти—*Миколи Новицького.* Українське слово й мистецтво. Дописи.

РІДНИЙ КРАЙ

часопись тижнева,—літературна й громадська,

з місячним додатком

„МОЛОДА УКРАІНА“.

Виходить в Київі, під редакцією О. Косач. (Олени Пчілка).

ЦІНА: на рік—4 кар., на пів-року—2 кар., на 3 місяца—1 карб.

„МОЛОДА УКРАІНА“ окроме—2 кар. на рік.

За границю: на рік з додатком „Молода Україна“—6 карб.; на пів року—3 карб.

Рідний край без Молодої України—3 карб. на рік; на півроку—1 карб. 60 коп. на чверть року—85 оп.

Адреса Редакції й контори: Київ, Благовіщенська, № 97

УКРАІНСЬКІ УЗОРИ.

Збірник Олени Пчілки.

3-те видання. Ціна 1 р. 25 к.

Продається в Київі в «Українській Книгарні» (Безаська, 8) і книгарні Л. Ідзіковського (Хрещатик); в Полтаві—в книгарні Г. Маркевича (Бульвар Котляревського); в Житомирі—в книгарні Совинського (Б. Бердичевська.)

До справи

збудовання памьятника Т. Г. Шевченкові в Київі.

Приставши до справи збудування памьятника найславнішому українському поетові Тарасу Григоровичу Шевченкові, Полтавська Земська Управа з належного дозволу збірає по всій Росії кошти на цей памьятник. Оголошуючи сю святу для українського народу справу, Полтавська Губерська Земська Управа сподівається, що і духовні сини України, і цінителі високого й прекрасного, взявши в ній участь своїми, хоть би й дрібними жертвами, допоможуть поставить в осередкові України—Київі—памьятник, достойний великого народного поета. Кошти на памьятник збірає Полтавська Губерська Земська Управа безпосередно, а також через громадські просвітні інституції і через довірених приватних людей.

Видавництво **„Український Учитель“**:

Б. Грінченко,

ПРО КНИГИ.

Як їх вигадано друкувати. ◆ ЦІНА 10 коп.

Продається в усіх кращих книгарнях на Україні.

Digitized by Google

Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN

Generated on 2015-08-23 08:40 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112040433341
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Недокінчений з'їзд.

700 душ заступників великого числа кооперацій, тих спілок, розкиданих по всій Росії, закрився.. Закрився несподівано, посеред пильної, гарячої роботи, посеред цікавих відчитів, нарад, постанов.

І само діло, що за для його зібралися ті заступники, таке пильне, таке цікаве. Різні кутки й куточки Росії тільки що взялися за таку життьову річ, як улаштування свого економичного побиту.

Багато пак мрій і сподіванок останніх років розлетілось за останній час; багацько з того, що здавалося певним, вийшло марним... І на руїнах тих сподіванок, посеред гірких спогадів про недавні надії. все таки стало пробиватися нове життя. Люди стали прилаштовуватись хоть до того, що єсть, шукати якоїсь-то ради в обставинах того життя, що їх оточає близько. Почали братися до сього не самотужки, а гуртом, або хоч не великими гурточками,—як де́ можливо. Спілки, товариства, артілі почали складатися в городах, в селах, у хуторах. Оглядаються на ті спілки й земства, великі місцеві встановища.

Звичайно, в новому ділі є так багато ще не впораного, не досвідченого; а круг спілкових справ такий широкий; кожна з тих справ має свої окромі завдання, свої умови життя й розвитку. Нарада про все це була така потрібна—і не дивно, що на спілковий з'їзд у Москву зібралися сотні заступників, від тисяч спільчан. Зібралися і радилися. Переглядали, щоб робиться по спілковій справі в тій західній Європі, розглядали, що починається в нас,—що до речі, що не гаразд.

Отже, між иншим, мало не в кожній спілковій справі прийшли до того досвіду, що не тільки добре, як поодинокі люде стають в спілку, а що справа йде ще далеко краще, коли дрібніші спілки стають теж—до купи. громадяться до *більших спілок.*

І от об сю думку й розбився зїзд. Вийшов наказ від уряду, щоб із програму засідання 20-го квітня було викинуто питання про з'єднання спілок, артілів у одну велику спілку, в таку спілку, щоб справа згромаження трудової економічної сили йшла краще,—на користь кожній окромій спільці і всім заразом.

З'їзд не згодився викинути з програми засідання 20 квітня се питання, про поєднання спілкової сили,—і волів закритися того-ж дня й години.

Чі подоба-ж було кінчати життя великого зїзду таким „самовбійством"?

З'їзд був-наважився бути обережним, минати в своїх нарадах всякої політики, всякої партійности... Перед засіданням 20-го квітня з'їзд сам вичеркнув з програми загальних нарад два „дражливих" питання,—обміркованих по окромих секціях,—про святкування 1-го Мая, яко робітницького свята, і про залежність артілів від професійних, цехових спілок. Зоставалося одно тілько заборонне питання—про широке згромаження менших спілок у велику... Зовсім прилюдним, загальним розміркуванням сього питання не схотіли поступитися участники з'їзду...

Наслідком сього було те, що з'їзд розбився зовсім, що багато цікавих докладів не було прочитано, що багато чого зосталось не вияснене,—у справах таких близьких, життьових, розпочатих!..

Отже перше всього з'їзд штовхнувся об те, що уряд противиться всякому бажанню громади *єднатися*;—у якім би то не було обсягові. Се шкода, велика! Але шкода й те, що з'їзд не пожалував *усієї* справи спілок і не скінчив того, що було *можливо.* *Л. Ч.*

Державна Дума.

Засідання 22-го Квітня.

(*Дрібні законопроекти*).

Оповіщаються біжучі справи, в тім числі оповіщається заява міністра юстиції про вступлення в законну силу присуду по справі депутата Колюбакина Далі вшановано вставанням пам'ять помершого депутата Штильке, та головнокомандуючого манджурською армією Ліневича.

На черзі кілька дрібних законопроектів. Всі законопроекти розглянуто без суперечок, депутатів з'їхалось мало і тому обмірковувалось разом по кілька законопроектів. Засідання було зовсім нецікаве, мляве і Дума приймала, не вагаючись, один законопроект за другим. Ухвалено аж 16-ть законопроектів. Головні з них такі: 1) про асігнування з казни 5,000 карб. на струмент для геологичного музея, що істнує при імператорській академії наук. 2) про ствердження проекта статуту рижської городської художницької школи, 3) про ствердження *харьківської* художницької школи, 4) про ствердження *київської* художницької школи. 5) про заснування учительських семинарій в сих городах: Ар

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-08-23 08:40 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112040433341
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

хангельському, Арзамасі, Костромі, Пермі, Нікольському Усурійському та в селі *Потоках*, винницького повіту на Поділлі. В кінці засідання оповіщаються біжучі справи, в тім числі запитання уряду Думою, з якої причини була пожежа на обуховському заводі.

Засідання 24-го Квітня.

(*Розглядання обрахунку міністерства дорог*).

Після оповіщення біжучих справ, Тербинський, член Думи Оренбургської губернії, заявив, що він одмовляється бути депутатом.

На черзі доклад бюджетної комисії по обрахункові прибутків і трат управління залізниць на рік 1908-й.

Докладчик **Марков** підтримував формулу перехода до чергових справ, внесену бюджетною комисією.

В тій формулі зазначується великий непорядок у хазяйнуванні залізничого управління і висловлюється потреба заснувати окрему комисію з членів Думи і Державної Ради та представників різних відомств, для того, щоб докладно обслідувати становище казенного й приватного залізничого хазяйства.

Після сього Марков у своїй промові вказав, що загальний дефіціт (недобір) залізничого хазяйства досягає до 132 мілійонів карбованців. Щоб не було великого недобору, Марков радить грунтовно змінити все залізниче відомство.

Мясоїдов-Іванов, товариш міністра дорог, говорить про загальне становище російських залізниць і доказує, що російські залізниці найкращі в світі, а коли вони й дають убиток, то в той-же час дають і велику користь Росії, бо вони підтримують і розвивають торговлю та промисловість. Через це Державна Дума повинна звернути особливу увагу на залізниче відомство і не поменшувать обрахунку міністерства дорог. Коли бюджетна комисія гудить залізниче хазяйнування, то тілько через те, що не з'уміла докладно розглянути того хазяйнування.

Марков вважає безпідставними слова міністра про те, що бюджетна комисія не розглянула як слід залізничого хазяйства, і доказує, що в залізничім хазяйстві страшенні непорядки. До цього Марков подав кілько прикладів.

Жуковський (од польського кола) доказував, що залізниче хазяйство в Росії ведеться гірше ніж в Іспанії і не відповідає економичним вимогам держави. Зважаючи на те, що в останній час в Польщі увільняють з залізниць всіх поляків, Жуковскій заявив од імени польського кола, що потрібно заснувати анкетну комисію, (таку, щоб збірала потрібні відомості), як це зазначила уже й бюджетна комисія. Коли вийшов на трібуну Шінгарьов, то в той час прибув у Думу Шведський король і сів в середній великокняжій ложі.

Шінгарьов зазначив, що залізниче хазяйство крім того, що дає державі недобори, ще не задовольняє головних потреб держави. Далі промовець вказав непорядок в становищі служащих, говорячи, що не може бути доброго хазяйнування, коли так мало щирих робітників.

Пурішкевич заявив, що на залізницях осілись инородці, здебільшого поляки, і тому з цим треба боротись, але не комисіями, як того бажає Дума, бо комисія квапиться до чужої влади.

Коковцев, міністр фінансів, признаючи потрібним заснувати таку комисію, щоб зібрала потрібні відімості, сказав, що він розуміє не парламенські запитання, бо в нас слава Богу парламенту нема. Він радив краще заснувати комисії на місцях.

Мілюков зазначив, що Думська комисія повинна бути *Думською*, а не *урядовою*, і Дума дбатиме про те щоб така комисія доконче була заснована. Відповідаючи Коковцеву на те, що в нас нема парламенту, Мілюков сказав: „Хоч ми й звикли чути, що в нас нема конституції, а я скажу: слава Богові, у нас конституція єсть".

Дума постановила розглянути обрахунок по окромих статтях. Засідання закрилось у шостій годині вечера.

Засідання 25-го Квітня.

(*Суперечка за міністрові слова про Думу*).

(*Обрахунок управління залізниць. Число новобранців.*)

На черзі знов обміркування докладу бюджетної комисії про обрахунок управління залізниць.

Граф Уваров уважає потрібним, перш ніж перейти до обміркування докладу, зупинитись на тих словах, що сказав на вчорашнім засіданні міністр фінансів Коковцев: „Славу Богу у нас нема парламенту". Граф Уваров на се мовить: Коли-б це сказав хто небудь инший, то можна-б подумати, що це сказано помилково, але в даннім разі ці слова заслуговують уваги, і тим більшої уваги, що вони зовсім протилежні словам, сказаним в урядовій Декларації. Коли міністр Коковцев говорив се не яко заступник уряду, а яко тайний совітник, то нічого й турбуватись, бо в нас багато таких тайних совітників і уряд за них не відповідає.

Хомяков заявив, що він далі не дасть змоги обмірковувати слова, не доладно сказані ким небудь: „Яко предсідатель, я не мав змоги зупинити міністра фінансів, коли він вжив певдатного виразу; я не мав на те права; але маю право не дозволити обмірковувать те недоладне слово".

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-08-23 08:40 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112040433341
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Гегечкорі (соціал-демократ) почав свою промову так: Ми дуже задоволені словами заступника уряду...

Предсідатель прохає не зачітати слов міністра.

Гегечкорі говорить далі:

„Слова міністра показують які марні надії тих констітуційників, що гадають підтримати констітуційний лад різними уступками самодержавній бюрократії. У нас не може бути констітуції, доки керуватиме державою неодповідальний уряд.

Предсідатель прохає триматись формули переходу, але Гегечкорі не слухає й говорить далі.

Счиняється галас, праві кричать: „вон!“ ліві плещуть в долоні і кричать: „просимо!“

Гегечкорі говорить: Ми повинні відповідати міністрові, бо в його словах видно посягання на права, що народ вирвав у нашого уряду.

Починається ще більший галас і Гегечкорі сходить з трібуни.

Під кінець промови, Уваров радив закласти комисію для ревизії залізничого хазяйнування.

Барон Меендорф заявив, що октябристи згоджуються пристати до тієї формули, що про неї була річ на попереднім засіданню, і бажають заснування комисії.

Дума постановила розглянути обрахунок управління залізниць по окромих статтях.

На нічнім засіданні говорили, скільки призначити брать новобранців на сей рік.

Докладчик Хвощинський радить Думі поменшити число новобранців на 27, 790 чоловік і радить зазначити бажання, щоб було переглянуто військовий статут. З докладу видно, що дуже багато евреїв та поляків ухиляється од військової служби.

Редігер, военний міністр, згоджується на перегляд військового статуту і каже, що слід увільнити салдатів од такої служби, яка може відбуватись найнятими людьми.

Крупенський радить евреїв не брати на військову службу, а всіх хто буде увільнятись од служби—обложити налогом.

Родічев прикладами з Західної Європи доказує, що з евреїв є користь на військовій службі, бо ніде в Європі не чути нарікання на евреїв-офицерів. Дайте евреям права і тоді требуйте обов'язків. Коли підете шляхом права та справедливости, то утворите велику й дужу Росію і неподоланну армію.

Пурішкевич заявив, що евреїв слід виключити з армії, з тим, щоб не давати їм политичних і громадянських правів.

Бобянський радив поменшити число новобранців. Засідання закрито в пів до другої години ночі.

ВІСТІ.

◆◆ **Закриття кооперативного (спілкового) з'їзду.** Призначене на 20 квітня загальне зібрання всеросійського кооперативного з'їзду не відбулось. Адміністрація потребувала, щоб було викинуто з програми засідання скілька питаннів, прийнятих на засіданнях з'їзду, в окромих секціях (відділах). Ті питання були такі: поєднання кооперацій в один союз; святкування що-року 1-го Мая, яко робітницького свята; зв'язок спілок з професіональними артілями. Голова з'їзду запросив з'їзд прийнять ті постанови відділів без обміркування на засіданню, а з'їзд об'явити скінченим. Так і сталось.

◆◆ **До справи закриття Київського товариства Грамотності.** Предсідатель ради міністрів забажав, щоб в особливій комисії при міністерстві внутрішніх справ було розглянуто всю справу про закриття Київського товариства грамотності.

◆◆ **Міністерський наказ.** Міністерство народної освіти розіслало наказ у середні школи, що коли екстерн не видержить екзамена за курс гімназії, або реальної школи, то не може бути допущений знов до екаамену раніш як через рік після першого екзаменування.

◆◆ **Новий товариш міністра народної освіти.** Недавно призначено товарищем міністра народньої освіти Георгієвського. Пишуть часописі, що новий міністр бажав-би заведення в школах більшої строгости й науки де-якого мистецтва: малювання, музики, співу.

◆◆ **Зменшення уроків грецької мови.** Міністерство народньої освіти розіслало попечителям шкільних округ наказ, щоб було поменшено в гімназіях число уроків грецької мови.

◆◆ **Міністерське запитання.** Міністерство народньої освіти вдалося з запитанням в Мінск і Катеринослав з приводу „ліги свободной любви“. Як повідомляють газети, ті „лігі“ складались головне з учнів середніх шкіл, хлопців та дівчат.

◆◆ **Нові чотирьохкласові школи.** Міністерство народньої освіти вдалось до попечителя київської шкільної округи з запитанням,—яких коштів треба від казни на те, щоб перетворити двохкасові школи (по положенію 1872 г.) в Київщині на чотирьохкласові.

◆◆ **Поліпшення земського хазяїнування.** Від Катеринославського земства прийшла до Харьківського земства порада завести в Америці земських агентів, щоб вони придивилися, як іде господарство, в таких місцях, що найбільш похожі климатом та грунтом на Харьківщину, Катеринославщину та инші південні губернії. Коштів для

Generated on 2015-08-23 08:40 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112040433341
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN

сеї справи на перший рік визначено 10 тисяч карб.; міркують так, щоб п'ять різних земств асігнувало по 2 тисячі карб. Газета „Русь" повідомляє, що земські зібрання чернигівської, полтавської, катеринославської, і харківської губернії зробили відповідні постанови і асігнували кошти на земських агентів у Америці.

◆◆ **Сільсько-господарські школи**. Головне управління землеустройства та хліборобства рішило відкрить сільсько-господарські школи,—щоб підготовляти вчителів сільського господарства для народних школ та інструкторів по сільському господарству, для урядової, та громадської служби.

Коли буде доволі таких учителів, то в народніх школах буде викладатися природознавство та сільське господарство.

◆◆ **Нова комисія**. В міністерстві внутрішніх справ засновано таку комисію, що має завести для селян дешевий сільсько-господарський кредіт: щоб селяне могли позичать гроші за малий процент.

◆◆ **Лекції для учителів**. Товариство учительок влаштовує в Москві з 3-го липня до 10-го червня лекції для вчителів по загально-освітних і педагогичних питаннях. Плата за слухання лекцій—10 карб. Заяви приймаються тілько до 10-го травня (Мая).

◆◆ **Страшна подія на Дніпрі**. В м. Новім-Бихові, Могілівської губ., після одправи в церкві, селяне в числі до 180 душ сіли в байдак, щоб переїхати через Дніпр. Байдак від великої ваги затонув. Спаслось всього душ п'ятьдесят, а всі инші втонули. На місце події виїхала влада з лікарем.

◆◆ **Ревизія владівостоцького порту**. У Владівосток виїхав адмирал Делівpон; він має зробити ревизію владівостоцького порту та всього морського відомства на Далекім Сході.

Послано Делівpона після того, як пройшла чутка про великі зловжитки у владівостоцькім портовім управлінні.

◆◆ **Ревизія союзницьких коштів**. На засіданні ревизійної комисії союзу руського народу, при участі предсідателів де-яких губерських відділів, виявилось, що в рахунках союзу велике безладдя. Надзвичайно багато зроблено дрібних трат; на їх пішло коштів більше, ніж на друковання союзницької газети „Русськое Знамя". Комисія потребувала від свого голови Дубровіна де-які документи, але він відмовився дати.

◆◆ **Підступ на вбійство Вороніжського губернатора**. В той час, як вороніжський губернатор їхав з дружиною 23-го квітня на молебінь, якась жінка кинула під карету бомбу. Зривом розірвано карету, вибито вікна в сусідських будинках і вбито сторонню людину, а губернатора з жінкою тілько легенько поранено. Жінка, що кинула бомбу, поранена дуже.

На Вкраїні.

◆◆ **До збудування пам'ятника Шевченкові**. Таврійська губернська земська управа повідомила київського городського голову, що управа, спочуваючи думці збудування пам'ятника Шевченкові у Київі, постановила розпочать при управі підписку на пам'ятник.

◆◆ **Українске товариство в Київі**. В неділю, 27-го квітня, в світлиці „Київського Общественного Собранія", відбулися перші загальні збори нового українського товариства, що зветься „Український Клуб". Товариство це, разом з його статутом, вже затвержено. Коло заснування Клубу найбільш клопоталися д. д. В. Бублик, Л. Жебуньов і В. Ігнатович. На 27 Квітня члени-фундатори розіслали запросини багацько кому з кіян. Тих, що прибули по сих запрохальних листах, залічено до дійстних членів клубу; а хто схоче вступити в товариство пізніш, буде прийматись вже по рекомендації трьох членів клубу і по балотіровці. (Членський внесок—5 карб. на рік для *дійсних* членів і 1 карб. для *гостей*; за вхід на 1 раз—20 коп). Зібрання було досить людне,—прибуло 94 душі. Засідання відкрив, за дорученням членів основників, Л. Жебуньов; він прочитав привітальну телеграму від „Петербурської Громади" і пояснив мету київського українського клубу: об'єднання київських українців між собою.

Далі вибрано було головою перших зборів—В. Леонтовича, а секретарем С. Єфремова. Перше ніж вибрати постійну старшину (Раду) Клубу, говорилося про можливу діяльність товариства, про його помешкання, про початок його дійстного життя і т. и. Де-хто здіймав річ против того, щоб у Клубі було грано в карти, бо се, мовляли промовці, понижатиме повагу товариства; инші-ж говорили, що клуби скрізь служать переважно для громадської розваги, а карти—одна з розваг; що клубне життя, при всякій розвазі, дасть змогу поєднати в Украраїнському клубі і таких людей, котрі до сеї пори були зовсім одсторонь від всякого українського громадського життя; що карти дадуть всьому клубові грошозу змогу жити. Розмови скінчилися тим, що постановлено здатися в усьому на старшину клубу,—нехай, мовляв, вона сама розміркується у всіх справах клубу: може вона знайде які инші способи для життя клубу, а може признає *необхідним* завести гру в карти; взагалі, нехай старшина впорядкує клуб, як їй здасться краще.

Таємним вибором, по записках, було вибрано за старшину клубу, абсолютною більшостю,—12 членів Ради: В. Бублика, Галіна, Л. Жебуньова, В. Ігнатовича, О—у Косач, В. Леонтовича, М. Лисенка, Синицького, М—ю Старицьку, Страдомського, Юркевича, О. Черняхівського. Вибрано було ще скількох кандідатів у члени Ради.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-08-23 08:40 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112040433341
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Розмова увесь час велась по українськи. Дійстне життя, в своєму помешканню, клуб певне почне з осени.

◆◆ **Заходи біля заведення української мови в школах**. Подільська єпархіальна шкільна Рада вдалася до подільської губерської земської управи з таким „отношеніем“: „Святійший Сінод указом 12-го Листопаду 1907 року, за № 12331, на ім'я його преосвященства єпископа подільського й брацлавського, дозволив навчати української мови у Винницькій церковно-учительскій школі та у второкласних школах, у вільні години і на місцеві кошти. Отже шкільна єпархіяльна рада, одержавши цей наказ, запитала свої школьні Ради про те, які можна здобути місцеві кошти, щоб платити учителям української мови? З надісланих школами відомостей видно, що для плати вчителям української мови—шкільні ради ніяких місцевих коштів не мають і не можуть їх роздобути.

Обложити в цій справі якимсь податком учеників—не можливо, бо їм і так сутужно, вони ледве можуть платити за право вчіння. На думку шкільних рад, в кожному оділі для навчання української мови треба буде завести по три уроки на тиждень, всього в трьох оділах дев'ять уроків. Визнаючи нормальною платою для учителів второкласних шкіл 40 карбованців за урок, для кожної школи треба признати суму 360 карбованців. Повідомляючи про це, єпархіяльна шкільна рада має честь просити губерську управу, чи не визнає вона можливим допомогти шкільним радам, асігнувавши стільки грошей, скільки потрібно для навчання української мови в 13 школах“.

Одержавши це „отношеніе“, губерська управа сими днями розіслала його повітовим управам, щоб вони мали його на увазі при складанні обрахунку на 1909 рік.

◆◆ **Курси для народніх учителів**. Київське товариство допомоги народній освіті („Общество содѣйствія начальному образованія“), розглянуло питання про відкриття в сьому році загально-освітних курсів для народніх учителів київської губернії. Товариство признало дуже потрібним відкрити такі курси і постановило вдатись до губернської земської управи, в городську думу та управління південно-західних залізниць, щоб вони дали грошову запомогу на влаштування учительських курсі.

Товариство вдалось до всіх цих інстітуцій з того приводу, що на курси бажають вступити вчителі городських, земських і залізничних шкіл.

На курси буде прийнято до 400 душ. Лекції будуть читатись 1 місяць, з таких наук: природознавства (химії, физики і біології), літератури, історії, псіхології, педагогики, дідактики. Всі, хто бажає вступити на курси, мають засилати прохання в „Кіевское общество содѣйствія начальному образованію“.

◆◆ **Нова залізниця**. Дозволено інжінірові Чмутову розпочати досліди для ширококолейної залізниці од Полтави через містечко Ряське до Лозової, з великим мостом через річку Орель. Залізниця протягнеться на 180 верстов.

◆◆ **Судова справа київської військової організації**. 23 Квітня в Київськім военно-окружнім суді розглядалась справа колишнього підпоручика 21-го саперного баталіона, — Лішева, міщанина Габеля, д. Верле та дочки полковника, Лішевої, що обвинувачувались в належності до військової організації партії соціалистів-революціонерів. Всіх обвинувачених затримано в Київі і в де-кого з них найдено прокламації, гектограф і т. и. Обороняли підсудніх присяжні оборонці Колачевський, Уляницький і Лещ.

Суд признав усіх підсудніх винуватими і присудив усіх до каторги: Лішева на 6 літ, Верле на 4 роки, Гобеля і Лешеву на 2 роки й 8 місяців кожного. Підсудні подали касацію в головний військовий суд.

◆◆ **Стріляння в тюрмі**. 23-го Квітня в Лук'янівскій тюрьмі у Київі вартовий побачив, що уголовний арештант сидить на вікні. Вартовий крикнув, щоб той встав з вікна, а коли арештант не послухав його, то вартовий вистрелив і дуже тяжко поранив арештанта.

* * *

Вєсна, а небо—зовсім не весняне,
Хмари навколо тяжкії,
Ще не розцвів мій садок, а вже в'яне,
Віти схиливши сухії.
Пісня... не пісня, а стогін одчаю
Рветься із серця на волю,
Думам сумним не знахожу я краю,
Думам про людську недолю.
Темрява скрізь—і на небі, і в грудях,
Темрява душу вкриває,
Усміху вєсни не видко на людях:
Наче б то вєсни й немає.
Страшно,—невже ця негода не зникне?
Сонце нове не прогляне?
Серце ж у темряві жити не звикне,
Серце без сонця зав'яне.

Київ, 1809, 20-го Квітня. *Павло Мазюкевич.*

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-08-23 08:40 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112040433341
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

В ГАЛИЧИНІ.

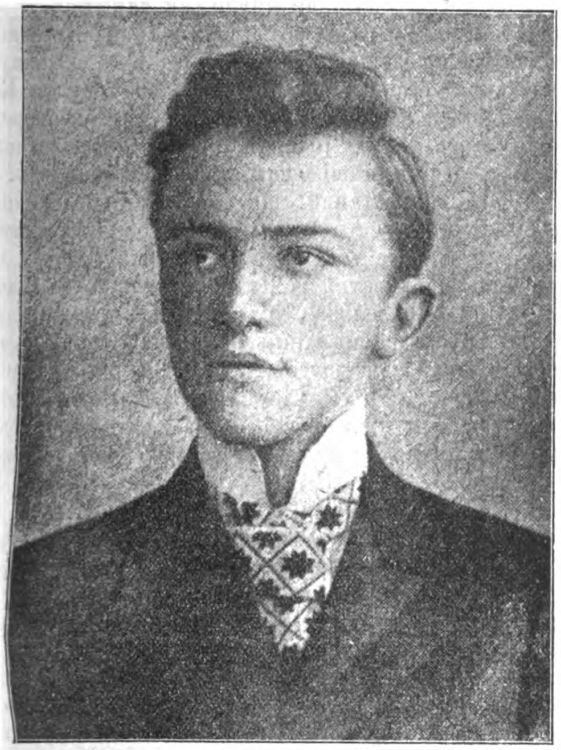

Мирослав Січинський.

◆◆ **Справа Мирослава Січинського**, що вбив галицького намістника, графа Потоцького, буде розбіратися у львівському карному суді, з присяжними людьми. Присяжними-ж бувають у Львові переважно поляки. Адвокат Січинського старався, щоб справу було перенесено у Відень, але судова влада на те не згодилась.

Мати Мир. Січинського, що для вратування сина сказала, ніби то він пішов на забійство намістника—з її намови, сидить теж у турмі, хоч словам материним і не ймуть віри.

◆◆ **Хвороба Ів. Франка**. Славутній український письменник, Іван Франко тяжко занедужав. Невідомо, чи можна буде виратувати його з небезпечної хвороби мозку, у всякім же разі працювати він більше не може; тим часом сім'я його зостається зовсім без всяких засобів до життя; львівське Товариство імені Шевченка закликає прихильників Франка до помочі його сім'ї.

НАДІЯ

Присвячується щирим українцям,

учням Новомосковської вчительської семинарії.

Ах, не кидайте, надії,
Грійте серденько сумне,
Оповийте думи в мрії,
Для життя збудіть мене!

І полину винозорим
По просторі я орлом,
І співати буду з морем,
Хвиль торкаючись крилом.

Там гніздо своє орлине
На скелині помощу,
І орлят для України
Дужих, гордих я зрощу.

Я навчу любить їх волю,
Пісні моря научу,
Дам їм вітра буйну долю,
З ними в гори полечу.

Ми полинем для розмови
На верхів'я синіх гор:
Будем слухать спів діброви,
Милуваться сяйвом зорь

Місяць виплине рогатий
І засяє в небесах,
Вітер схопиться крилатий,—
Зарегочеться в лісах...

Встане сонце за морями
І осяє все кругом...
Ми ж—розстанемось з горами
І полинем над Дніпром.

І під срібний гомін хвилі,
Під шовковий спів ланів—
Україні нашій милій
Залуна орлиний спів.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-08-23 08:41 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112040433341
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Залунає поклик дужий...
Зашумить діброва, гай...
І прокинуться байдужі—
Й оживе наш рідний край!...

П. Гай.

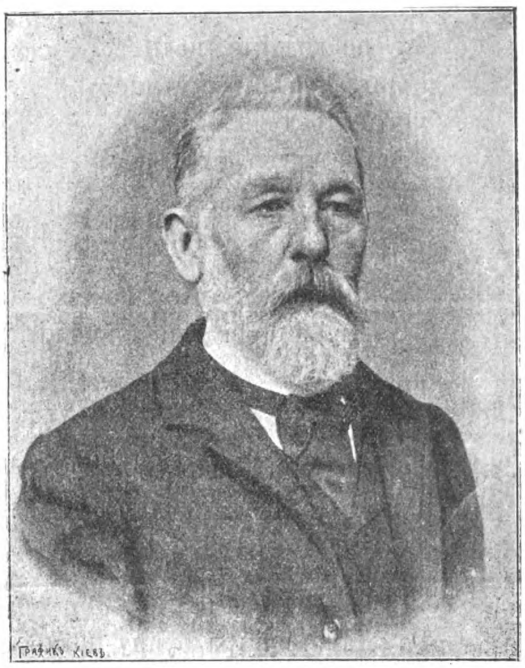

Сватоплук Чех*).

Чужинець у Празі.

(Нарис Сватоплука Чеха).

Не пам'ятаю вже, яким то способом, але заблукавсь я якось до пишної їдальні в одній з наших найголовніших гостинниць. Сів собі тихенько за стіл близько дверей і взяв до рук велику картку, де списано було страви. З малесенькою надією обернув той листок на другий бік, але там було порожньо, безнадійно порожньо. Тоді, з пригніченим зітханням почав я переглядати той бік, де було написано по німецькому. Але за яку хвилинку покинув я теє переглядання, бо почув, що до мене наближається якийсь голосний рух; я підвів несміливо очі і побачив перед собою слугу. Він покірно та напружено схилився передо мною і його струнка та чепурна чорна постать була подібна до великого, живого знаку питання. По за ним до мене нахилялося ще скілька таких знаків запитання, різного зросту. Від того скілька-особного пильного питання я так сп'ятився, що у мене з язика якось само собою злетіло питання: „чи нема часом віденської печені?"

*) Славутній чешський письменник. (Дивися замітку про його в 9-м числі Рідн. Краю, за сей рік.

Як тільки тії чеські слова вирвалися з мене, то я аж сам злякався, що вони залунали в такому місці. На ті знаки питання, що схилились передо мною, чеські слова вплинули, як чарівницьке закляття. Вони одразу розігнулись і передо мною вже стало скілька випростаних «знаків поклику», здивування. Але се трівало лише хвилиночку. Коли-ж я підвів спущені, засоромлені очі, то передо мною стремів лише один найменш чепурний знак пóклику,—всі ж инші зникли мов від яких чар.

Той випростаний, що лишився передо мною, поглядав на мене з-гори, узенько прижмуривши руді вії, а на устах у його грав ледве замітний насмішкуватий усміх. Але зате його давніша аж занадто велика услужність змінилася на якесь миле, вільне поводіння. Підвівши підборіддя, він злегка смикав свій довгий ясний заличок, немов хотів витягти його на безкінечність; потім зробив так само з другим заличком і на-останку промовив терпко, з аристократичним, не чеським наголосом:— З цитриною?—

— Еге, з цитриною,—проказав я, а груди мої розпіралися од радощів та пихи. „Розуміє по чеські! Та навіть відповідає по чеські!"...

Коли се мій погляд заблукався якось на сусідній стіл. За ним сидів малий, товстенький чоловік в кратчастому убранні. Мав він гладенько виголене, сите обличчя й ріденьку бороду попід широкими щелепами та подвійним підборіддям, що западало між гострими ріжками стоячого комірчика. Великі сині очі того чоловіка пильно дивилися, саме на мене. Я одвернув свій погляд од нього, але через хвилину він знов привабив мій погляд до себе тією силою, що має кожний над тим, на кого пильно дивиться. Справді, се вже було аж занадто неввічливо! Той чоловік уділяв мені просто безсоромну увагу; таким упертим, пильним поглядом сміє дивитися тілько маляр—на того чоловіка, що малює з нього портрета, або оглядач буди з виставленим ескімосом.

Я кинув далі на того нахабного оглядача погляд повний справедливої досади.

Він видно зрозумів значіння того погляду. Встав, підійшов з легким уклоном до мого столу і сказав поганою німецькою мовою: Джонатан Плумпудінг, обиватель з Блекбурну, в графстві Ланкашір, в Англії.—

Я й собі злегка уклонився, але моє обличчя мало вираз холодного стримання. Те, що він сказав, трохи його виправдувало, але всеж—навіть англічанинові не може бути все дозволено.

Тим часом містер Плумпудінг простісінько сів собі до мого столу і говорив далі:—Ви, певне, здивувалися, що я з такою цікавістю дивився на вас. Думаю, що мушу об'яснити вам те. Маючи на увазі ті слова, що ви оце сказали до слуги, догадуюся, що ви чех.—

— Не помиляєтеся, добродію.—

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-08-23 08:41 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112040433341
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

— Певний, справжній чех?—

— А вже-ж, пане, Що ж то, хіба для вас чех—щось таке надзвичайно дивне?—

— Отсе!... то таки справді чех! Перший чех, що я бачу так око в-око і можу стиснути йому руку! Аж ось таки я знайшов те, чого два дні даремне шукав у сьому місті!

— Як се? Ви вже два дні в Празі і тільки тепер бачите першого чеха! Ні, то неможливо, пане! се просто неможливо!—

— А тим часом—се правда. Ось послухайте. Познайомився я у себе в Англії з одним молодим славянофілом і він запевняв нас, що Чехія не зовсім німецька, що є окромий чешський народ і що той народ становить собою велику більшість її населення, що він говорить своєю власною окромою мовою, ба навіть має свою окрому досить розвиту літературу. Через те я собі й зважив, що під час моєї прийдешньої подорожі конче заїду до Чехії і переконаюся, чи правду чи неправду говорив той славяно-люб. Отож і звернув я з Дрездену до Праги. В дорозі я з цікавостею приглядався до пасажирів, пильно прислухався до їх розмов,—але надаремне. Цілу дорогу до самої Праги чув я мову німецьку та французьку і ні одного чешського слова.

— Вибачте,—в якому класі ви їхали?

— В другому. В першому не їзджу з переконання. За скілька станцій перед Прагою сів до вагону старий пан з молодою, гарною дамою. Обличчя тієї красавиці здалося мені таким не німецьким, таким виразно славянським, що я її зовсім певно уважав за правнучку Лібуші. Той славянофіл в Англії вивчив мене говорити де-які речення по чешські. Тую невелику науку я ужив на те, щоб озватися по чешські до тієї ніби-то чешки. Але єдиний скуток з моєї спроби був такий, що я ще раз передсвідчився, як вираз погорди надзвичайно личить прекрасним синім очам і червонім устам. Инші пасажири теж поглядали на мене з дивуванням, з погордою, з глузливим усміхом, неначе я грубо порушив „хороший тон“. Однак я ще одважився вдатися з одним чешським реченням до кондуктора. Але і він глянув на мене спочатку дивуючись, а зараз по тому з таким виразом, неначе уважав мої слова за якийсь недоладний жарт. Я більше вже не зважувався виблискувати своїм невеличким знанням чешської мови. Любий славянофіле,—говорив я сам до себе,—так оце така твоя літературно-розвинена чешська мова, що навіть найнижчий залізничий служащий відноситься до неї з погордою?—

— Е,—зауважив я рішучо,—так низько ми ще не впали. Річ просто в тому, що уряд на наших залізницях найбільше в руках у німців, а окрім того, в другому класі у нас їздять найбільше тільки чужинці.

— Мушу вам вірити. Я чужинець і не знаю ваших національних відносин. Але в Празі, добродію! В Празі! Вийшов на станції,—*носильщик* заговорив до мене по німецьки, швейцар говорив по німецьки, вивішений на вокзалі список назвищ гостинниць—був написаний тільки по німецьки. Приїхав до гостинниці,—швейцар привітав мене по німецьки, всі слуги, від найстаршого до найменшого хлопчика, промовляли лише німецьки згуки, вся чисто служба говорила по німецьки; ні один гість теж не промовив і слова чешського. До столу на обід зібралося дуже багато людей різного стану і віку, чоловіків і жінок; розмовляли по німецьки, по французьки, по англійськи, по італійськи, одним словом всіма можливими мовами,—тільки чешської мови не було межи ними. Зайшов я до одної чудової кавярні по-близу,—і тут вітали мене слуги по німецьки, і тут всюди лунала німецька мова. Заходив я до скількох показніших крамниць,—конторщики озивались до мене по німецьки; тії люде, що купували, говорили тільки по німецьки, хоч в деяких крамницях було багато жінок. Наняв я собі провідника і проїхався з ним головними вулицями,—він говорив по німецьки і звертав мою увагу на різні цікаві речі; показав мені німецький клуб, німецьку гімназію в чудовому палаці, німецьке бібліотечне товариство, німецький університет, з тими строкатими студентами в воротях, німецький театр, німецький....

— Але ж у всяким разі мабуть показав вам теж і наш народний театр?—перебив я англичанина.

— Показав мені прекрасний будинок, де ніби-то має оселитись на ту весну чешська драматична муза, а за тим будинком оселю, де вона тепер перебуває. Але я переконався, що він,—так само як всі провідники чужинців,—страшенний брехун. Забажав я подивитися на ту оселю в середині; він мені почав говорити, що там тепер саме репетіція. Я таки напосівся, що хочу зайти.—Отже таки почую,—думав собі,—чешську мову! Увійшли ми—і я справді таки побачив на сцені артистів та артисток. Вони собі розмовляли, дожидаючи початку репетіції. Там, кажуть, зібрані найкращі чеські артистки,—прислухаюсь хвилину і чую, що тії ніби-то чешські артистки розмовляють голосно—по німецьки! Засмучений, вийшов я з театру і зараз одправив брехливого провідника. Зробив ще скілька спроб самостійно. Заходив я в саму хатню святиню скількох мійських мешканців, ніби-то бажаючи оглянути те помешкання, що наймається, як про сее сказано в оповістках. На дверях читав суто славянські прозвища, а в хаті господарь читав німецьку часопись, господиня вітала мене по німецьки, хороші дочки співали коло фортепьяна німецьку пісню, вишивали на хатних покрасах німецькі прислів'я, розглядали німецьки забавні часописі... Та у одного молодого професора університету на карточці на дверях було по чешськи написано, що

Generated on 2015-08-23 08:41 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112040433341
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN

він профессор, але я його застав за писанням німецької книжки...

— Все це нічого не значить,—одповів я англичанінові, все таки подражнений.—То вже такий якийсь особливо нещасливий випадок, що вам все доводилось чути німецьку мову. В Чехії і в її серці—Празі все в великій більшості чешське. Ми провадимо з німцями бій на ножах. Дозвольте мені вас повести і я вас швидко переконаю, що Прага—чешська. Звичайно, не можна оглядати тільки головну вулицю, а треба-б піти і на бічні вулиці, і в далекі части міста. Там на одній бічній вулиці ви побачили-б чешський артистичний клуб, на другій чешське бібліотечне товариство, на одній *глухій* вуличці—великий будинок чешського міщанського клубу, на краю міста чешську гімнастичну залу, в далеких закутках чудові чешські школьні будинки... Коли ви не вимагаете якихсь великих, добірних роскошів, то заведу вас до багатьох гостинниць і кавярень, де бувають самі тільки чехи. Правда, і там говорять досить багато по німецьки, але то буває через те, що в товаристві є який небудь правдивий німець, або несвідомий чех і за для них инші уживають німецької мови. Правда й те, що кожда багата чешська родина говорить найбільш охоче по німецьки, читає виключно тільки німецьки часописі та книжки, ходить до німецького театру, уважає німецьке виховання за найкраще; де які роблять так, бо думають, що того вимагає благородність, другі немов з моди, з глупої моди,—але колиб ви побачили батьків кождої такої чешської родини, з якою свідомістю подають вони голос під час виборів за чешського кандідата. Наші вчені, правда, часом видають свої визначнійші писання по німецьки, але то тільки для того, щоб розширювати славу чешського імені за границею...

— Дуже вам дякую за вашу охоту повести мене і показати все,—промовив англичанин, встаючи,—але, вибачайте, я не піду з вами. Хоч мене й мало зачіпають ваші відносини, але все-ж я боюся, що в мене жовч кипітиме за кожним кроком. Я на погляд не здаюся запальним, а на таку нікчемність я не можу дивитися спокійно. Коли ви справді ведете з німцями бій на ножах, то воюете,—вибачте мені на сім слові,—оберненим ножем: колодкою наміряєтесь на ворога, а гострюком розриваете свої власні груди... Бувайте здрові, добродію! Он вам несуть замовлену печеню.

Переклад О. К.

Се оповідання написано було в 1880 році. З тієї пори пройшло всього 28 років, а як страшенно змінилося все в Празі! Тепер можна приїхати до Праги, не знаючи зовсім по німецьки, і прожити там скілька років, не чуючи німецької мови. За те всюди на кождому кроці можна чути чешську мову, се-б то мусиш чути, бо вона тепер всюди лунає: на вулиці, в трамваї, в найроскішнійших крамницях, кавярнях, гостинницях. Всюди по всіх вулицях, і по найголовнійших, можна побачити роскішні будинкі різних чешських інстітуцій. Чехи вже мають тепер в Празі свій чешський університет, політехнікум, академію наук, торгову академію, багато гімназій, мистецьких школ, музеїв, силу народних нижчих школ для хлопців і для дівчат, безліч всяких наукових, літературних, мистецьких, спортових спілок; окрім величезного „національного театру", мають скілька менших театрів в різних частинах Праги. Мають багато видавництв, книгарень, бібліотек, дуже багато всяких газет, журналів. Керується Прага чехами, бо, називаючи по нашому, в мійській думі мало не всі гласні—чехі, а німців всього скілька душ. Тепер чужинцеві не треба „шукати" чогось чешського в Празі, бо з першого ж погляду видно, що се зовсім чешське місто. Тепер не злість та погорда обіймає чужинця, як він оглядає Прагу, а дивування і велика повага до чехів, за те, що вони в такий короткий час зробили так страшенно багато. Для сього треба було багато праці, сили, охоти, упертости, а часом і самопожертвування, бо їм приходилося тяжко боротися з німцями;—і чехи на се все здобулися. А чехів усього 9 міліонів! У такого чужинця, як українець, під час пробування в Празі, окрім подиву і поваги до чехів, мимо-волі прокидається злість і погорда до себе, бо все те, що в сьому Чеховому оповіданні говориться про чехів, можна цілком сказати про нас, українців. Тілько й теї одміни, що ми стоїмо тепер національно гірше, ніж стояли чехи в 1880 році, бо у нас навіть на задвірках та по глухих вулицях нема й того, що було вже у них в ті часи... Певне не мало часу пройде поки ми матимем все те, що мають чехи тепер. Коли-б у нас була така працьовитість як у чехів, така сила й така напосідливість, то може-б у нас було швидче все те, що мають чехи.

О. К.

Із Сватоплука Чеха.

З „Пісень раба".)*

XII.

Над всі кари, що у рабстві
Нам Господь послав,
Найлютіша,—що проклятий,
Рабський дух нам дав.

*) „Пісні Раба" („Pisne otroka"), зібрані в осібну книжку, належать до найкращих творів Сватоплука Чеха.

Написано „Пісні раба" давно; хочай чехи й досі не визволилися з политичної залежности від німців, але вже позбулися давнішого рабського духу, що проти його повставав автор у своїх „піснях".—Що до складу, вірші С. Чеха мають дуже вироблену, навіть химерну форму.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-08-23 08:41 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112040433341
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

В наших лавах—замість ради,
Стільки брехень, лесток, зради,
Стільки подлого плазує,
Стільки холоду панує!

Онде змії,—
До чужих звивають шиї,
Близьких - душать, як удав.

* * *

Онде—раб; його наш владарь
В сторожі дав нам.
Як же нехтує він нами
Той продажний хам!

Душу, всі чуття хороші,
Все продав за марні гроші,
Тільки знаку жде від пана,
Щоб могла рука погана
Катувати,
Сто раз гірше дошкуляти
Канчуком, ніж ворог сам.

* * *

Иншим рабство так уїлось
В кров та у нутро,
Що коли їх ворог топче,—
Мають за добро;

Жадібно до його пнуться,—
Щоб хоч ôдіжі торкнуться,
На поклін свій полохливий
Звабить погляд погордливий,

Сипать квіти
Ворогу під ноги, мліти,
Цілувать сліди його.

* * *

Инші бійку між собою
Дикую ведуть,
Не на ворога всю зброю,—
На себе несуть!

І на ворогову втіху
Нищать рідну, братню стріху.
В печінках своїх ми риєм,
Брата борем, сміхом криєм.

Всі радіють,
Як подужані зомліють
Браття—і впадуть...

* * *

Ох, невжеж ми не притулим
Плечі до плечей,
На свою святую справу
Не зведем очей?

Чи в розраді тій безумній,
В заздрощах, в ненатлі сумній,
Так і будемо кипіти,
У тюремній зваді скніти,

В колотнечі,
Наче повна ворожнечі
Клітка та звірей!

(переспів *О. Пчілки*).

Перерід.

Було це у 1871 році. Пробував я тоді у Саксонії під часи Вознесення та Тройці. Надокучили міні дзвони по кірках німецьких, дрібні і не зхожі на наші православні, бо там на дзвіницях дзвони маленькі і гойдають їх саміх, а не язики, як у нас по великих да й по малих церквах. Зхотілося й служби нашої православної послухати у церкві Розкрив я путеводителя Бедекера, щоб пошукати, де наша российська церква є у Дрездені,—і попав на описання российського села Александровки. Там писалося, що село це—недалеко од міста Потсдама; всі люде у тому селі—великороссіяне; їх колись-то, взявши з Ярославської губерніі, наш царь подарував Саксонькому королеві; далі писалося, що король, одібравши в подарунок ціх селян, звелів, щоб вони збудували собі й хати точнісінько такі, як були у їх дома, щоб держалися усіх своїх звичаїв, не міняючи їх на німецькі,—щоб, значить, коли королеві забажалося-б наче побувати у Россії, то щоб не треба було йому їхати кудись під Москву чи Ярославль, а міг би він поїхати у свою Александровку, та й вже! Сказано було в книжці, що й церкву свою ті православні люде мають в Александрівці.

Вдосвіта поїхав я залізницею, а вранці, вставши на останній станції, підїздив вже кіньми до Александровки. Переїздючи греблю, я вже побачив, що це—справді не німецьке село, бо будинки усі не кам'яні і криті не черепицею, а „тьосом", і городи огорожені барканами з дощок,—а сього у

Generated on 2015-08-23 08:41 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112040433341
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN

німців нема; на горі в селі й церква наша российська і гомін од дзвону не дрібний, а гучний та протяжний: „раз-два! бом-бом!“ а не „телень-дзелень-дзелень“, як у німців.

На греблі зустрів я досить старого мужика у червоній сорочці на-випуск, підперезаного так, як усі великороссы ходять; перед ним бігло двоє діток, хлопчиків, теж у сорочках на випуск.

Діти русяві, обличчя в їх кругле, нестеменісінько як у селах під Москвою.

— „Здрастуйте, дітки! „—кажу по російські:— чи скоро у церкві служба почнеться?“ Глянули на мене діти; наче засоромилися, чи злякалися, та й побігли. Зскочив я тоді з екіпажа, підійшов прямо до мужика, та, вклоняючись йому, знов питаю по великороссийськи те-ж саме, що й дітей запитував. Зняв і він шапку передо мною та й каже вклоняючись:

— Wie meinen, mein Herr? (Що, пане, думаєте?“ чи: „що кажете“?).

Я вже тоді по-німецьки питаю його, чи він россиянин, та чи вміє говорити по российськи?

— Ja! ich bin ein Russe! (Ere-ж! Я—россиянин), каже він по-німецьки, та роз'ясняє міні далі, що хоч вони й россияне, а балакають—по німецьки. Коли ж я сказав йому, що я з Россії і зараз по вбранню, й по бороді, та по проділі на голові пізнав земляка,—він дуже зрадів і розмахуючи по-российськи руками, став прохати до себе у хату, показуючи, де саме вона, і прохав обдивитись, який сад і огород у його. Я сказав, що з радістю зайду до його після служби божої; сів знов у фаетон і поїхав управо вуличкою на гору, до церкви. А земляк мій довго стояв, дивлячися услід за мною, і щось росказував дітям, що підбігли до його.

Коли увійшов я в церкву, то почув, що служба вже почалася; але в самій церкві було тільки двоє: я та стара бабуся у великорусському вбранні, що стоючи на вколюшках серед церкви била поклони. Моторошно якось стало міні, стоячи наче в пустині, і я став наближатися до правого кліросу, де співали по нашому: „Господи помилуй!“ Підійшов я до півчих та й питаю крайнього, чи дозволять вони міні співати з ними разом?

— Was wollen Sie? (Чого бажаєте?) запитав мене той, тільки що проспівавши прокимен по-нашому. Далі вияснилося, що усі півчі—німці, хористи з Дрезденської опери; вони приїздять сюди проспівати обідню, та й знов назад вертаються у Дрезден. А співають вони правильно, через те, що у нотах, (вони держать їх перед собою), підписано наші церковно-славянські слова німецькими буквами, напр: Jedinorodnyj Ssynie i Slowie Boshyj, biez-smiertien ssyj... і т. д.

Коли дяк відчитав на амвоні апостола, то підійшов до нашого кліроса і почав розпитувати мене вже по-российськи,—хто я, звідки? А коли взнав, що я з Київа, то зараз запитав: „Ви й Самчевського, може, знаєте? він був тут у нас літ 10—15 назад“. І справді я знав Самчевського, бо це був учитель в гімназії, де я вчився; він, після подорожі за границею, росказував нам у классах, де він бував і що бачив. Під кінець служби дяк приніс міні проскуру, що вислав батюшка з вівтаря, і переказав міні, що після служби панотець просить мене до себе у ризницю на кофе.

За тим сніданком я взнав, що батюшка живе теж у Дрездені і приїздить сюди тілько по неділях на службу. Я почав його розпитувати про людей його приходу та почав дивуватися, чого це з його прихожан була у церкві одна тільки бабуся;—він і каже міні:

— „От, підіть же з нашим Синодом! вже скільки прошеній я засилав, щоб дозволено було міні службу одправляти по-німецьки! Мої прихожане—усі добрі християне, і коли я оповіщаю, що буду казати проповідь по-німецьки (се вже міні розрішено),—тоді повна церква натовпиться. А усю службу, добре перекладену, усе чогось роздивляються у Синоді, задержують, та міні не висилають! Як діждемось цього розрішення, тоді не так буде, як тепер; бо всі розумітимуть службу, то й ходитимуть. Тут наші прихожане вже зовсім забули свою российську мову і ніхто не вміє по российськи балакати: село маленьке, а навкуги—усе ж тільки німці!“

Попрощавшись з панотцем, поїхав я до земляка, того, що я стрів попереду на греблі. Коло його двору дітвора, як горобці, пообсідала баркани, щоб побачити дивного для їх „чужоземця-земляка“. Увійшов я в хату і трохи не ахнув: піч у хаті велика российська, стіни—не мазані, а виструганi гладко, як це водиться у Великороссії; на столі—кипить самовар,—такого у німців нігде не побачиш,—стоять чашки на блюдцях, у мисці—пироги, (їх німці не роблять); одягнені усі—як у Московській, або Ярославській губернії. А розмовляти з земляками прийшлося по-німецьки. Стали хазяїва, угощаючи мене, розпитували, як що зветься по российськи.

Оце, кажу, я,—„рука“, а це—„пальцы“, а це—„потолокъ“...

— „Ach mein Gott, potollock! ruka!—почав хтось, квилючи й хлипаючи, озиватися з печі.

— Це, каже міні хазяін,—моя мати стара розплакалась, почувши, як Ви рідні слова вимовляєте, бо вона де-що ще памятає.—І справді, коли вона злізла з печі й хотіла була мене в руку поцілувати по старому кріпацькому звичаю, а я знов став нагадувати їй великороссийські слова, то вона, плачучи й хлипаючи, проказувала за мною ці слова, додаючи: „Ja, ja, mein Gott!“ („Так, так, Боже ти мій!“). Видно було, що кожне забуте нею рідне слово викликало згадки про те, як дитиною вона бачила й „сад“, і „огородъ“, і „хлѣвъ“, і „гумно“, і „трави“, й „цвѣтики“,—їх вона давно вже на-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-08-23 08:41 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112040433341
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

зивала другими призвищами, по німецьки. Вона все поривалася цілувати міні руки за те, що я нагадав їй рідні колись поля, гаї, сади, ставки тими іменами, що вона тепер під мою балачку пригадувала... Під кінець вона так розплакалася й розридалася, що син її, хазяїн хати, обережно взявши, вивів на повітря і дав води, щоб заспокоїлася. Розпитуючи її, я взнав, що вона вийшла з Россії 17, чи 18-ти літ, тільки що побравшися з своїм чоловіком, тоді парубком літ 20; а старший син, що тепер хазяйнував, родився вже у німеччині, у цій новозбудованій тоді Александровці (коло 1820-го року).

Літ 10, або 15 після того трапилося міні робити перепись людей і хазяйства їхнього коло другої Олександрівки, в Одесському повіті, над Чорним морем. Там були й великі, й невеличкі села; у кожному розпитував я, коли воно заселилося, чи німцями, чи болгарами, чи нашими людьми, бо цей край одвойовано було од Турків Потьомкіним та Суворовим тільки у 1780—1790 роках. У одному селі, бачучи у подворному списку хазяїв призвища—Жеребцов, Коновалов, Іванов і др., я запитав, звідки батьки й діди їх були переселені сюди панами? Розповідали міні й старі, й молодші, що колишній пан був з Рязанської, а пані—з Пензенської губернії і звідти й переселили сюди своїх кріпаків, що всі вони—велікоросси; а розмовляли вони зо мною усі по-українськи.

— То чом же ви не балакаєте по великороссійськи?—запитав я.

— „А балакаємо—як усі люде, так і ми, а все-ж таки ми великоросси!—одповідали вони:—се й по старих „ревизських сказках“ можна провірити“.

Доводилося міні потім бувати й по селах Елісаветградського повіту, в тій частині, що звалася колись Новою Сербією, через те, що її заселяли сербами та молдаванами. Знов у списках призвищ я бачив—Нікшич, Міятович, Боґішич, і т. и., а люде говорили—чистою українською мовою. У їх я розпитував, хтò були їх батьки й діди? І тут виходило, що хоч дід був грек, або сербин, або волох, а тепер вже ці люде, як і всі инші люде в околиці, розмовляли по-українськи, та й прохали записувати, що мова їхня—така як і у всіх,—українська, бо й пісьні свої волошські або сербські („ой бре-море-бре!“) вони вже співають по нашому. Навіть траплялося й призвища Гофман, або Вольф чути з чисто-українських уст: звісно, такі німці, що вже переродилися на українців, стрічалися там, де їх мало, у якій-небудь Штундівці, або Випханці; по тих місцях, де німецькі колонії розселені одна коло другої цілими десятками, наприклад у західній частині Одесського уїзду, од Крос-Лібенталя до Мангейма,—там німці держаться своєї мови, хоч добре розмовляють і по-українськи й по россійськи.

Видко з цього, що той „перерід“, про який д. Кащенко писав, побувавши у Пермській губернії, (Рідний Край 1908, №№ 11—12), має місце там, де люде якого-небудь народу втручаться в невеликому числі серед чужинців. Там же, де вони займають своїми оселями велику просторінь, як напр. наші українці в Томській та Тобольській губерніях, Тургайській та Акмолінській областях, Амурському та Уссурійському краях, в Канаді або-що,—такого „перероду“ українців на людей иншої нації не буде,*) особливо ще тоді, коли печатані книжки та часописи на рідній мові доходитимуть до їх.

О. Русов.

Петербург, Квітень 1908 р.

ВЕСНА.

Ранок весняний... вже небо біліє,
Сонечко любо з-за гір виглядa;
Сніг де-не-де ще у полі біліє,
Чиста, прозора лисніє вода...

Ось тихо гойднулось повітря легке,—
Усе оживає і гук подає,—
Що впало залізо кайданів важке;
Новеє, щасливе життя настає...

І дивно, та мило в степу і в гаю;
Проміння сріблясте блакіть золотить;
Здається, радіє усе, як в раю,—
А серце тріпоче і мліє-болить...

З-за гір золотистих лунає подзвін,
По хвилях повітря—розносить він сум
І все до схід сонця розбуджує він,
Немов кудись кличе, здіймає рій дум...

Ось високо вгору, у небо ясне,
Мала жайворінка стрілою летить;
Вона щось співає весело-сумне
І мир вона будить, життя веселить...

Великая річка вже лід підійма,
На клапті маленькі вона його рве,
Водою ясною краї облива,
То з-тиха шумує, то гучно реве...

*) Дай боже, щоб слова шановного автора справдилися: в Америці, може, воно вже так і є; що-ж до Сібірських країв, то нема инших відомостей, ніж ті, що в розповіді д—ія Кащенка. Може справді при *массовім* оселенню буде по иншому. Ред.

Generated on 2015-08-23 08:41 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112040433341
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN

І чайки в повітрі так прудко літають,
Крилами черкають і в-голос кричать;—
То весну вродливу ті чайки вітають
І людям про щастя вони гомонять.

Відрадістю, весно, мене ти сповни!
Про волю кохану мені ти співай
І все осоружне від мене жени,—
До праці святої думки поривай!..

Олекса Діхтяр.

1908 р., Березень.

Чим допомогти?

У 11 числі „Рідного Краю“ була передова стаття про українських переселенців. В кінці статті автор торкається дуже важного питання, котрого, на великий жаль, до сієї пори ніхто не зачіпав. Торкнувшись переселенської справи на Україні, автор зазначує погане національне-культурне становище переселенців на нових місцях і вказує, що українцям загрожує можливість повної ассіміляції (змішання) з місцевими племенами. Щоб знати, як запобігти сьому лихові, треба розглянутись як слід у тому матеріялі, що дають нам по сьому питанню історія та життя. Як приклад такої повної ассіміляції автор приводить уміщений в тім же числі „Рідн. Краю“ малюнок д—ія А. Кащенка, „Перерід“. Таку картину, яку змалював д. Кащенко, уявляють з себе усі невеликі селища, де осіли ваші люде за остатню половину століття, від самої „волі“ 1861 року. Здебільшого такі українці пам'ятають, що вони „настоящіе хахлы“ (а іноді й „малороси“), уміють добре вигодовувати свиней і варити вареники, в усьому ж останньому нічим не відрізняються від селян-тубольців тієї місцевости, де вони живуть. Українці, що переселились за останні 10—15 літ, стоять на певному шляху до такого-ж перероду. Попробуємо розглянутись у тих обставинах, що ведуть до сього з'явища, на перший погляд—чудного.

Переселяючись на друге місце, українець повинен,—одно з двох,—або принести з собою у дику пустелю, що не бачила ще ні коси ні плуга, свою культуру, а з нею й свій уклад життя, вироблений тією культурою, свою мову і свої звичаї, або приїхати на готове, у місцевість заселену другими, де пройшла вже рука поселенця і виробила способи для боротьби з природою, а з ними й відповідний їм уклад життя. У першому випадку українська культура прищеплюється на новому грунті і розвивається далі, прилагоджуючись до місця, до умов місцевого життя, до способів істнування для людини там взагалі. Прикладом такого становища можна взяти українську колонізацію на Чорноморщині і по де яких місцевосцях на Амурі та Усурі, де українці були першими провідниками хліборобської культури. Візьмемо другий випадок: коли український переселенець попадає уже в вироблені умовини культурного життя. Тут уже виробляється друге становище. Коли давніші засельці стоять на значно вищому ступні розвитку, мають своє ясно визначене національно-культурне обличчя, національну самосвідомість і значне культурне придбання, необходно потрібне для колонізації того краю,—то переселенці, культурно слабші, повинні піддатись культурному впливу тубольців і злитися з ними. Коли ж і переселенці і тубольці стоять на одному ступні розвитку і до-того ще на ступні *нижчому*, ніж той, на котрому стоїть людина національно самосвідома, то й ті й другі зливаються в один гурт, з прикметами того й другого елементу. Як на такий приклад, можна вказати на росіян та зирян в деяких місцях на півночі Росії та Західного Сібіру. Як загальне з'явище можна зазначити, що українці найбільше піддаються впливу великоруської нації. Не було ще випадку, щоб українці на новому місці „обкиргизились,“ „оббашкирились“ або „обтатарились“, прийняли на новому місці культуру, звичаї й мову такого народу, що стоїть на значно нижчому культурному ступні. Ніколи сього не буває і з иншими переселенцями. Візьмемо німців-менонітів, що живуть у Саратовській губернії та в Акмолинській Області на Сібірі. Ще їхні прадіди покинули свій край; народилось і померло на чужині два або й три коліна, а все таки й до сього часу нащадки не збулися свого національного обличчя і тримаються, де-б не жили, різко від'окремленого шляху.

Окрім різнації в ступнях культури між переселенцями й тубольцями, є ще одна могуча річ, що має велику вагу в боротьбі з «перородом». Чим більш переселенців однієї нації живе в якомусь краю, тим довше вона зберігає свої національні прикмети, тим упертіше противиться ассіміляції; навпаки: чим менш переселенців, тим швидче вони тонуть у масі тубольців, гублячи всі національні прикмети свої, вироблені століттями попереднього історичного життя. Перерід, що помітив д. Кащенко на Уралі, може служити яскравим малюнком до останнього правила.

Недавно нам довелось у вагоні залізниці зустрітися з сім'єю українців з Волині; сім'я переселилась на Амур 17 років тому назад, і тепер, за 10,000 верстов, їздила „останній раз“ одвідати рідну Волинь. Як би не мова та не вбрання старої жінки, я зроду-б не розібрав, що маю діло з землякамн, бо й старий батько, й діти—балакали чистою російською мовою, навіть без особливої української вимови. Тільки обзиваючись до матері, діти иноді мішали в російську мову українські вирази,—між собою ж балакали по російському. Та й не диво!

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-08-23 08:41 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112040433341
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

В тому „поселкѣ“, де вони живуть, і навколо. більшість засельців-великороси. Їхняя мова панує не тільки в усіх зносинах з миром, що лежить по за межами тісного кола сільських інтересів, а й у щоденому життю сім'ї, бо, не говорячи вже про вплив маси сусідів-чужинців, і увесь уклад щоденщини, вироблений чужою культурою, не такий, як на рідній Україні.

Навпаки, ті де-кілька сот тисяч українців, що живуть у Саратовщині, і досі зберегли своє національне обличчя, хоть і змінилось уже два коліна з тієї пори, як вони переселились туди з України.

Взагалі можна сказати, що чим культурніша нація, тим міцніше становище її представників, на новому грунті, і чим більша маса членів однії нації зібралась в однім краю, тим безпечніше, що вона не змішається з иншою. Міркою ж висоти культурности треба лічити пробудження національної самосвідомости. Коли кожен член нації знає, „хто ми й що ми, чії сини, яких батьків“, то вже є певна ознака, що він здобув те знання, необхідне для самостійного національно-культурного істнування. До останнього часу умови загальні життя держави Россійської були не такі, щоб освіта народня могла йти вперед, не кульгаючи на обидві ноги, а особливо на Україні. Що-року сотні тисяч *темного,* неосвіченого люду здіймалися з рідної землі України і йшли, куди очі глянуть: у Сібір, у Середню Азію. Тепер ті тисячі українців стоять здебільшого на певній стежці до повної асиміляції з тубольцями. Уже діти їхні забувають навіть рідну мову, і коли виростуть, то тільки по насмішкуватому призвищу „хахли“ будуть пам'ятати, що їхні батьки з України.

Тільки невтомна національно-просвітня праця *на Українській ниві, дома,* дасть таке нове покоління, що *видющими* очима буде дивитись перед собою, і коли навіть і приведе лиха година орати та сіяти на чужій землі—таке покоління прикладе свій розум, здобутий дома, і матиме змогу своєму життю й усьому навколо надати *свою* культуру, вироблену століттями історичного минулого рідної матері України!

Тобольск.
Квітень, 1908 р.

Микола Новицький.

Українське слово й мистецтво.

◆◆ **Церковні проповіді—українською мовою.** Священник Ксенофонт Ванькевич склав і видав у Каменьцю-Подільському книжку, під заголовком: „Проповіді до малоруського народа на його рідні мові“. Книжку можна здобувать від автора (м. Фельштин, Под. губ., с. Жучківці, свящ. Ванькевич), або з книгарень. Ціна ій з пересилкою 35 коп.

◆◆ **Робота українського скульптора.** На Шевченківськім вечері в Полтаві було виставлено гарне погруддя Шевченкове, зроблене молодим скульптором Гаврилком.

◆◆ **Придбання київського музею.** Київський історично-народній музей здобув собі дуже цікаву модель стародавньої подільської церкви (Проскуровського повіту). Церква та збудована ще в 15-м віку, має разом подобу церкви й кріпости,—з круглими баштами й бойницями. Модель, (зроблена з коркового дерева), досить велика, більш аршина вподовш, і, звичайно далеко краще, ніж малюнок, дає розуміння про будову надзвичайно цікавої церкви, яко своєвидого пам'ятника давніх часів.

◆◆ **Продаж українських виробів.** Київське „Кустарное Общество“, що має в Київі на Миколаївській улиці свій магазін, продало в минулому році рукодільних виробів на 2,796 рублів. Сюди входили вишиванки, тканки, ганчарські вироби й таке инше. Перше „Общество виписувало де які народні вироби й з Московщини, але дедалі виявилось, що попиту на них далеко менш—і вони все більше й більше витісняються виробами українськими, яко кращими по узорах і зробленими з більшим хистом.

ДОПИСИ.

Український концерт в пам'ять Т. Шевченка.

(Лист з Петербургу).

У Петрбурзі відбувся у помешканні „Благородного зібрання“, укаінський концерт, улаштований д-м Проценко-Мазуренко. в пам'ять,—як зазначалося на оповістках,—Т. Шевченка

Велика петербурська українська колонія, приваблена йменням незабутнього кобзаря, щиро відгукнулася на поклик упорядчика і заповнила слухачами не тільки глядну залю „збірання“, але й суміжні з нею горниці. На жаль, надії слухачів побачити й почути вшанування пам'яти українського генія—не здійснилися і навіть мета улаштування сього концерту зосталася суспільству зовсім невідомою.

Вступного слова, що по програму мав сказати д—ій К. Арабажін, не було. Концерт почався прямо другого номера; перший же номер („Заповіт“) хор трупи Суходольского зовсім несподівано виконав тоді, коли по програму мали співатись „Вечерниці“. Через сю несподіванку, суспільство не вшанувало пам'яти великого Кобзаря вставанням, і з приводу сього поміж слухачами чути було нарікання на впорядчиків. Ще більше обурення помітно було між слухачами, коли виконавці проспівали на „bis“ уривки з московських опер, а д—ій Шульгин, виконуючи „Думку“ з оп. Галька, на прикінці проспівав: „ти одна моя „зазноба“...

Generated on 2015-08-23 08:41 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112040433341
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN

(в програмі ж було зазначено, що „Думка“ буде в перекладі на українську мову).

Протягом усього концерту, в слухачів не раз виникало питання: „при чому тут пам'ять великого, українського кобзаря і чи не на те посеред кону постановили його зразок, щоб він почув про „зазнобу“ та послухав уривки з московських опер?.. Тільки в кінці концерту слухачі відпочили душею і розважилися, завдяки містецькому співанню д—ія Швеця та сполученого мішаного хору студентів і трупи Суходольского.

Вважаючи на те, що українське суспільство, старе й молоде, прибуло на концерт у великому числі, можна з утіхою в серці дійти до думки, що наша громада починає виявляти свою свідомість і не жалує грошей тоді, коли їх просять во ім'я української ідеї, —іменням великого Кобзаря; але разом з тим смутно і боязно стає на серці, що коли таким настроєм громади будуть користуватись невміло й не добре, то віра в користність жертв ради національної ідеї загине—і громадянство почне обминати заходи дійсних привідців українського руху. Не можна теж не звернути уваги д—ія Проценка-Мазуренка на те, що час уже досвідчити перед українським суспільством про ту мету, на яку буде повернено той прибуток, що лишився від упорядкованого концерту; прибуток був чималий—завдяки виставленому на оповістках іменню Т. Шевченка, тим часом ні на оповістках, ні в програмах та мета не була визначена.

А. Будій.

Полтава. Чистий прибуток з Шевченкового свята, що відбулося в Полтаві, піде увесь на пам'ятник Кобзареві у Київі. Сього року, окрім полтавських артистів, у концерті взяв участь славнозвістний український композітор Мик. Лисенко, що приїздив з відомим оперним артистою Мишугою. Народу на святі було багато.

Погруддя Шевченкове було вбране квітками, рушниками. Квітками було вбрано увесь кін від долу до самої гори.

Розпочалося свято співом „Заповіту“;співано його двічі; слухано стоячи. Далі прочитав промову звісний письменник Мирний; він коротенько змалював значіння заповіту Тарасового і зв'язок його з сучасними завданнями життя. Далі виступив д. Лисенко. Полтавці давно вже ждали дорогого земляка-композітора й гаряче зустрічали кожний його вихід на кін. Могутня сила творчої душі, глибоке почуття й чудове виконання української композиції,— усе це робило надзвичайне враження.

Артист Мішуга мав теж великий успіх. Найбільш сподобався його спів „Мені однаково“. Він додав особливого жалю словам Кобзаря, співця української недолі й сподіваного щастя для рідного краю... Полтавці щиро вітали артиста. Далі він у-перше для полтавців заспівав уривок з „Гальки“ по українськи.

Великий хор, під орудою д. Попадича, проспівав дуже добре різні українські пісні. Велике враження зробило читання молодою учня, з артистичної школи П. Певного; він з великим успіхом прочитав уривок з „Гайдамаків“ і инші вірші.

Скінчився вечір ушанованням Шевченка. На кону коло погруддя Кобзаревого зібралися всі артисти, хор і російська труппа Меерхольда, що грала тоді в Полтаві. Д—ій Певний прочитав дуже гарний вірш Галини Комарівни „До Шевченка“; після того дівчина-українка поклала вінець на голову Кобзареві, а инші поклали перед Кобзарем другий вінець.

Після того вийшов один з артистів російської труппи, барон Унгерн, і теж поклав вінець промовивши такі слова: „В день памяти великаго пѣвца многострадальной Украины—земно кланяется тебѣ, славный поэт, скромная семья русских артистов“.

Сим закінчилось Тарасове свято в Полтаві.

М. Паволоч, Сквирського повіту. Багато всяких діл надійшло в нас зараз. Попереду над усе ось-ось тай крамничку потрибительску в нас відчинять. Вже прохання до пана Київського губернатора подали; члени-фундатори збіраються та складають вступні паї. Шкода тільки, що пани та селяне якось ідуть нарізно і з-окола ніби все в них виходить щиро та як слід, а навсправжки то козли деруть, мовляв. Членів тепер є вже мабуть із 60. Грошей вже єсть рублів із 100. Сподіваємося, що як буде вже крамничка одімкнута, то тоді зразу набереться народу, а тепер поки-що надто ще кволі.

Ще в нас організується вільне Товариство „пожарная дружина“. Вже дозвіл на цю справу єсть. Багато розказувати немає рації, яка то користь може бути на селі від такого т-ва, коли тільки воно налагодиться як слід, та піде жваво наперед; хто нак не знає, скільки то шкоди буває на селах що-року від несчисленних пожеж.

Те ж ще, ніби б то з ласки нашого поміщика ген. Баскакова, будуть цього літа прокладати шосе на головній вулиці М—ка. Це буде мабуть не скоро ще, бо досі тільки дві невеличких купки каменю на це привезено.

Місцеві крамарі-жиди всіх заходів вживають, щоб потребительскої крамнички в нас не було і це почасти шкодить, але не дуже значно. Селяне досить певні в своїм ділі.

П. Драганець.

ПОПРАВКА: в попереднім числі Рідн. Кр. (в 15-м), в примітці до оповідання „Хавроманій“ є помилка в імені автора; треба читать так, як підписано під оповіданням:—Т. Сулима.

Редакторка-видавниця *О. Косач* (*Олена Пчілка*).

Київ, електрична друкарня **К. Н. Милевського і К°** В.-Владимірська ул., 31.

Digitized by Google

Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN

Generated on 2015-08-23 08:41 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112040433341
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google